

AKTÜEL OLAYLAR

1960 OXFORD NATO GENÇLİK KONFERANSI

1960 Yaz mevsiminde biri Oxford'da diğeri İstanbul'da olmak üzere iki NATO gençlik konferansı toplandı. 9-16 Temmuz günlerinde Oxford'da bir araya gelen 15 devletin genç temsilcileri «konferans» adını taşıyan toplantının bir seminerler serisinden başka bir şey olmadığını gördüler. Bununla beraber, 1 Ağustosda İstanbul'da başlayan NATO Gençlik Seminerlerine katılan delegeleri bekleyen sürprizle, Seminer konularının en azından yarısının ev sahibi memleketin problemlerine ayrılması gibi bir durumla da karşılaşmadılar.

Seminer konusu meseleler gerçekten pek ilgi çekici ve ciddi niteliklere sahip meselelerdi. Fakat bunların ortaya konma ve tartışmalarında rol oynayan millî menfaat ve kişisel prestij gibi faktörler bir çok gerçekçi ve samimî delegenin damağında daha önemli konferans ve fikir çarpışmalarının ilk tadını bıraktı. Diyebilirim ki bu gerçeği kavramak -kavrayabilmiş olanlar için- seminerlerden edilen tek kazanç oldu.

Türkiye, Portekiz ve Yunanistan hariç, diğer memleketleri siyasî partiler gençlik kolları üyeleri temsil ediyordu. Portekiz ve Yunanistanı Eğitim Bakanlıkları memurlarından kurulu delegasyonlar, Türkiyeyi ise -biri bu satırların yazarı olmak üzere- Ankara Üniversitesi'nden iki öğrenci temsil ediyordu.

Seminerlerin geniş bir salonunda yapıldığı Oxford Üniversitesine bağlı New College'in Direktörü Mr. William Hayter (1) yaptığı kısa açış konuşmasında NATO memleketlerinin her birinin her işini kendi bildiği gibi yürütmeğe çalıştığından şikâyet etti.

İkinci gün bir İngiliz İşçi Partisi milletvekili, Mr. Geoffrey de Freitas, «NATO'nun kuruluşu ve gelişmesi - Güvelik yolu ile barışa doğru» konulu bir seminer yaptı. Konuşması NATO'nun askerî alanda elde ettiği başarıların övgüsünden başka bir şey değildi. Kendisine NATO içerisinde ekonomik dayanışma ve siyasî anlaşmazlıklar hakkındaki fikri so-

(1) İngilterenin eski Moskova Büyük Elçisi

rulduğunda hatip şunları söyledi: «NATO memleketlerine NATO çerçevesi içersinde daha geniş ekonomik yardımlarda bulunulması dileğimizdir. Ayrıca NATO memleketleri bütün meselelerini aralarında tartışıp çözmelidirler. Cezayir ve Küba meselesinin NATO Camiası içinde mâkul bir şekilde halledilmesi gerekir. 1956 ve 1958 Orta Doğu buhranlarının bir daha tekerrür etmeyeceğini ümit ediyorum.»

Mr. de Freitas (2), NATO'nun parlâmento üyeleri seviyesinde devamlı bir istişarî konseye ihtiyacı olduğunu da ileri sürdü.

Aynı gün yapılan ikinci bir seminerin konusu «Kültürel Diplomasi» idi. Semineri yapan Avrupa Konseyi Kültür Ekspertleri Komitesi Başkan Vekili Mr. Anthony Haig, Avrupa memleketleri arasında çok taraflı kültürel çalışmalara girişildiğini açıkladı.

Bunu, «Eğitim yolu ile milletlerarası karşılıklı anlayış ve «Milliyetçilik ve Vatanperverlik» konulu iki seminer takip etti. Sonuncuyu yapan Prof. Max Beloff (3) ilgiyle dinlendi.

Beşinci gün, Dünyanın bu günkü durumuna kısaca temas eden NATO Milletlerarası İşler Sekreterliği üyesi M. Claude Delmas, Dünyanın değişik bölgelerine komünizmin sızabilme imkânlarını inceledi, bu arada Orta Doğuyu «Komünizmin asla sızamayacağı bölge» olarak niteledi. M. Delmas'a göre bunun sebebi «İslâm din ve geleneği» idi (4).

«NATO içersindeki işbirliği» konulu seminerle çalışmalar sona erdi. Bu semineri yapan World Goodwill Derneği Direktörü Mr. Ian Gordon Brown son günlerin klişeleşmiş iki vecizesini söylemek suretiyle ilgi topladı (5).

(2) Hatip bir ara Türkiyeye de temas ederek, Türk Ordusunun kuvvetini ve 27 Mayıs İnkilâbını yapmak suretiyle demokratik idealleri korumaktaki azmini övdü.

(3) Oxford Üniversitesi Siyasî ve İdarî Müesseseler Kürsüsü Profesörü

(4) Seminerde tek Orta Doğu ve Müslüman unsurun büyük çoğunluğu teşkil ettiği memleket temsilcileri olarak, Komünist propogandasının iddiasının, Batılıların seneler boyunca Orta Doğu milletlerine aşladıkları küçüklük kompleksinin, bunun eseri olan (aşırı) milliyetçilik hareketlerinin; en önemlisi o bölge halklarının içinde kıvrandıkları fakirliğin tablosunu çizmeğe çalıştık. Bu sebepten Komünizmin Orta Doğuya sızma şansının zannedildiği kadar zayıf olmadığını ifade ettik. M. Delmas bizle aynı fikirde olduğunu söyledi.

(5) Yeni bir Dünya Harbi ihtimali hakkında : «Yeni bir dünya harbine ancak bir aptal karar verebilir.» Sömürgecilik hakkında : «Sömürgecilik bir kaç yıllık ömrü kalmış olan bir sistemdir.»

Bir yandan seminerler devam ederken, öte yandan «NATO memleketleri gençlik teşekkülleri arasında nasıl bir işbirliği ortamı yaratılmalıdır?» konulu komisyon çalışmaları yapıldı. Fakat netice alınmadı.

Seminerlerde savunulan fikirler Delegasyonların zihniyet ve tezleri hakkında yeterli bilgiyi ortaya koydu. Kıt'a Avrupası memleketleri delegeleri açık konuşuyorlar, NATO'nun ve memleketlerinin ümit ve güven verici tarafları yanında dertlerini de deşiyorlar, bunları tartışma konusu yapıyorlardı. Ev sahiplerimiz -belkide çıkabilecek sert tartışmaların sorumluluğunu ev sahibi olarak yüklenmek istemiyorlardı- bir ara NATO Paktının sadece askerî yönü olan bir pakt olduğunu ileri sürdüler ve diğer meselelerin (örneğin, ekonomik meseleler) bahis konusu edilmemesini istediler. Bunun üzerine biz de «O halde buraya niye toplandık? Biz askerî kişiler değilizki..» diyerek NATO Anlaşmasının 5. maddesini hatırlatmak zorunda kaldık.

Etrafında en büyük tartışmanın çıktığı konu «NATO içinde ve dışındaki iktisaden az gelişmiş memleketlere yardım» konusu idi. Bu gibi memleketlere yardım yapılması lüzumunu meselenin tartışma konusu edilmemesi için büyük bir caba gösteren İngilizler ve konuşmalara mümkün olduğu kadar az karışan Amerikalılar dahil bütün delegasyonlar ifade ettiler. Ancak yardımın nasıl yapılacağı konusunda görüş ayrılıkları belirdi. Anglo - Saksonlara göre yardımların NATO tarafından yöneltilmesi Dünya Kamu Oyuna NATO'yu harp aracı olarak tanıtabilirdi. Yardım doğrudan doğruya devletler eliyle yapılmalıydı. NATO'nun halen tarafsız memleketler kamu oyununda nasıl bir yankı yaptığı, NATO'ya yardım dağıtma görevi verildikten sonra bu yankının hangi yönde ve nasıl şekil değiştireceği tartışma konusu idi. Burada da görüş birliği elde edilemedi. Meselenin bu yönü ortaya atılmıştı. Tartışmasına dahi geçilemedi.

Seminerleri yapan hatipler genel olarak yardım lehinde konuştular. M. Delmas, NATO içersindeki ekonomik çalışmalara temas ederek 1957'de kurulan NATO Ekonomik Komitesinin verimsizliğini tenkit etti. Ayda iki defa toplanan bu komitenin işi siyasete dökmesi yüzünden vakit kaybettiğini söyledi. Mr. de Freitas ise yeni Türk Hükûmetinin «yardımların NATO ve BM eliyle yapılması» hakkında bir raporunun mevcudiyetinden bahsetti ve bu raporun hâlen NATO üyesi memleketlerce incelendiğini açıkladı.

Meselenin savunulması bütün Kıt'a Avrupası memleketlerini, öncelikle Türkiye, Yunanistan, İtalya ve her fırsatta «İspanyasız NATO zayıf kalacaktır» sloganını ortaya atan Portekiz delegasyonlarını sıkı bir iş birliğine götürdü.

Seminerler dışında en fazla söz konusu edilen mesele 27 Mayıs Devrimi oldu. Türk Delegasyonu olarak Devrim hakkında bize yöneltilen soruları cevaplandırdık. Devrimin sebep ve hedeflerini açıkladık. Bu arada sayısız tebriğe muhatap olduk.

Seminerlerde temas edilmeyen Küba ve Cezayir meseleleri, Seminerler dışında konuşulan diğer meseleler oldu. Amerika ve Fransa sert tenkitlere uğradılar. En sert tartışmalardan sonra bile tarafların açıkladıkları ümit hisleri Seminer salonunda veya dışarıda esen dostluk havasını takviye ediyordu.

Organizasyon mükemmeldi. Delegeler, genel siyasî ve ekonomik konular bir yana, «gençlik» kelimesi ile başlayan başlıklar taşıyan hiç bir konuda sonuca varamadıkları seminerler serisi yanında tertip edilen gezi ve eğlentilerde hoş vakit geçirmek fırsatını buldular.

Kutlu Özgüvenç

— Ankara, Aralık 1960 —